

רק כלפי אבי הבן. מסיבה זו, האיסור קיים גם בפנויה שנתעברה בזנות (פרט לאנוסה) וגם כאשר האב אינו יהודי.

ב. איסור זה לא קיים כאשר הבן עצמו הוא גוי (כמו מעוברת שנתגיירה או באם פונדקאית כאשר הביצית של גויה, לדעה שהולכים אחר בעלת הביצית).

ג. במצב של ספק, ניתן להקל באיסור 'מינקת חבירו'.

ד. לצורך מצוה – של הצלת האם מעברה, או לטובת הילד – יש מקום להקל באיסור 'מינקת חבירו'.

ה. יש מקום להסתפק אם איסור 'מינקת חבירו' נאמר במי שנתעברה בהפריה מלאכותית, מפני שזהו מקרה נדיר, שיתכן שלא גזרו בו.

יש לומר שגם הברכ"י יודה בפשיטות שיש בזה הגזירה של מעוברת ומינקת חבירו ואסורה להינשא עד כלות ימי העיבור וההנקה.

אך מכיון שהברכ"י מסתפק בדבר, אפשר לצרף זאת כסניף לנימוקים האחרים.

תשובה

נראה לענ"ד להתיר את ההריון הנ"ל אם זו הדרך היחידה להחזיר את שלום הבית למקומו.

מסקנות

א. האיסור לשאת 'מינקת חבירו' נובע מאחריותה של האשה גם כלפי בנה, ולא

סימן כ

בעלת תשובה לספק כהן

שאלה

אדם שנקרא בשם כהן (אביו בעל תשובה, המתהדר בכהונתו ומקפיד לשאת כפיים כל יום), הכיר בעלת תשובה ושניהם רוצים להקים בית נאמן בישראל. דא עקא, שהכלה סיפרה לתומה שבהיותה חילונית היו לה קשרים עם גברים שונים וביניהם גם גוי שעמו קיימה יחסים, לדעתה לא מלאים, עם כובעון. נפשם בשאלתם האם רשאים להינשא כדת משה וישראל?

א. גדר ביאת נכרי האוסרת לכהונה

הכובעון לא מעלה ולא מוריד. אין להחשיבו כחציצה, כי כל מטרתו שהביאה תהיה רגילה ועם זאת ההריון יימנע. אמנם

הפוסקים אוסרים את השימוש בו, אולם מכיון שלצערנו בכל זאת שימושו נפוץ בעולם הוא נחשב כדרך ביאה.

אמנם פסול כהונה אינו כדין עריות אך בכל זאת גדרי ביאה בפסולי כהונה הוקשו לגדרי ביאה בעריות כגון העראה ביבמות (נה ע"א), חוץ מאלמנה לכהן גדול בגלל לימוד מיוחד (קדושין עח ע"א).

אף לעניין ביאה שלא כדרכה הוקשו פסולי כהונה לעריות כמבואר ביבמות נט ע"א (הלכה כר"א ור"ש שם).

ומסתבר שמשמש מת כשם שאינו חייב בעריות כך אינו פוסל לכהונה. (ר' שער המלך הל' אישות פ"א שכל שהוקש להעראה הוקש גם למשמש מת).

ממזר... אתיא כר' יוסי בר חלפתא דרבי יוסי בן חלפתא ייבם את אשת אחיו חמש חרישות חדש וחמש נטיעות נטע ודרך סדין...

ובעל שו"ת שואל ומשיב בהגהות ציון וירושלים (על הירושלמי שם), ציין למש"כ בשו"ת שגם דרך סדין זו ביאה אסורה.

ואין לפרש שסדין אינו דרך ביאה כלל, שא"כ א"א לקיים באמצעותו מצות יבום. אלא עכצ"ל כמו שפירש הפני משה שמטרתו היתה רק למעט הנאתו שלא תהא כוונתו אלא לשם מצוה, אך קישוי היה והנאה מסוימת היתה ולכן הביאה היתה ביאת יבום כהלכה (ומשמע מהפנ"מ שהביאה היתה רגילה והסדין נועד רק לגלות טפח ולכסות טפחיים). וק"ו כובעון שהנאתו גמורה וא"כ זו ביאה גמורה גם לעניין פסילת כהונה.

ועוד, יש לדמות זאת קצת להלכות חציצה. לא זו בלבד שהמשתמשים בכובעון לדאבוננו לא מקפידים עליו, אדרבה, הם מקפידים שלא לשמש בלעדיו. וא"כ הוא חלק בלתי נפרד מהגוף לעניין ביאה ודינו כביאה רגילה לכל דבר ועניין. וראה בשו"ת יביע אומר (ח"ג אה"ע סי' ז) שהביא פוסקים רבים שדנו בנידון הכובעון ודעת רוב רובם שיש לאסור אשת איש על בעלה שזינתה ע"י כובעון.

א"כ א"א להסתמך על הכובעון ולטהר את האשה לכהונה.

ביאה חלקית אף היא לא פותרת את הבעיה, כי די בהעראה של הגוי כדי לפסול את האשה לכהן.

נחלקו הדעות בגמ' אם העראה היא נשיקת שמש או הכנסת עטרה, היינו ביאה חלקית. להלכה נפסק שזו הכנסת עטרה, ראה רמב"ם איסורי ביאה פ"א ה"י; טוש"ע אהע"ז סי' כ, ועי"ש בט"ז ובית שמואל

ומכאן לכובעון, בעריות פשיטא שחייב גם בכובעון כי ההנאה שוה. ובעריות עיקר האיסור הוא ההנאה. והראיה ממשמש מת בעריות שהלכה כרבא בשבועות (יה ע"א) משמש מת בעריות פטור. כי ביאה ללא קישוי וללא הנאה אינה ביאה. וכן בקידושין (מג ע"א) שאפילו שמאי הסובר יש שלד"ע:

מודה באומר לשלוחו צא בעול את הערוה ואכול את החלב – שהוא חייב, ושולחיו פטור, שלא מצינו בכל התורה כולה זה נהנה וזה מתחייב. (גם שם רבא הוא שאומר זאת, כנראה הולך לשיטתו בשבועות).

ובכל התורה כולה מתעסק פטור, חוץ מחלבים ועריות, משום שנהנה. כלומר, ההנאה היא מהות האיסור ולמרות שהיה מתעסק סו"ס נהנה.

ור' תוס' ב"ק (לב ע"א ד"ה איהו) "איהו קעביד מעשה – ומיהו לענין חטאת ולענין מלקות חייבת דרחמנא אחשביה להנאה מעשה". כלומר, לא מעשה הביאה הוא המעשה המחייב, אלא ההנאה שבו היא המעשה. ואף בנ"ד אין נפק"מ בכובעון, כי ההנאה היא האסורה.

מיהו מביאה שלא כדרכה מוכח לכאורה שגם ללא הנאתה היא עוברת עבירה. וי"ל מכיון שנאמר "משכבי אשה" התורה הקישה את כל המשכבות זל"ז. אך לעניין כובעון אין צורך בכך. כי עיקר האיסור הוא ההנאה. ומכיון שההנאה בכובעון שווה לביאה רגילה היא אסורה הן בעריות והן בפסולי כהונה. ואין להביא ראיה מירושלמי יבמות (פ"א ה"א):

אבא שאול אומר הכונס את יבמתו לשום נוי או לשום דברים אחרים הרי זו בעילת זנות וקרוב להיות הוולד

גמורה או חלקית, ואולי בכ"ז ניתן לצרף כסניף קלוש ביותר גם את הכובעון, אע"פ שזו דעה דחוייה ע"י כל הפוסקים, אך לדעת יחידיים יתכן שהוא מועיל לחצוץ, ודעה זו חזי לאיצטרופי ליתר הספקות.

ג. תוצאות הסתרת החללות

מאחר שהערעור הוא על עצם כהונת משפחתו, גם אביו יופקע מכהונתו. נפשו של החתן בשאלתו, כיצד יסתיר מאביו את פסק ההלכה שאינו כהן. האב בעל תשובה המתגאה בכהונתו, ועולמו יחרב עליו אם ייודע לו שאינם כהנים. אמנם אצל האב יש רק ספק אחד, של אמו, בעוד שאצל הבן צרפנו ספק נוסף, יתכן שגם אמו נפסלה לכהונה, אולם ספקה של האם הוא העמוד העיקרי והאב הוא לכל היותר ספק כהן ולא כהן ודאי. הוא לא יוכל לשאת את פניו ולהסביר לציבור שהוא בעצם חלל, בגלל התנהגות אמו, ושהדבר נודע לו רק עתה דרך בנו העומד לשאת פסולת כהונה. אין לך הלבנת פנים גדולה מזו. האם הבן יכול להימנע מלספר לאביו שבעצם אינו כהן?

הבן עצמו אחרי נישואיו, כשיגור במקום אחר, יוכל להימנע מלעלות לדוכן. וכן מומלץ לו שאחרי החתונה ישנה את שם משפחתו, כדי שלא ייקרא 'כהן'. וגם לפני כן, כל עוד הוא בבית אביו, כשיעלה עם אביו לדוכן יוכל לברך בלא שם ולהבליע את השם בנעימת אחיו הכהנים, כמו בקידושין (עא ע"א). אך האב עצמו ימשיך להשלוח את עצמו שהוא כהן. איזו עבירה עובר מי שסבור שהוא כהן ובאמת אינו כהן?

זה שהוא עולה ראשון לתורה אינו אלא מפני המחלוקת. גם אם אינו כהן אמיתי,

שנחלקו אם אף הכנסת מקצת עטרה בכלל או שאין העראה אלא בהכנסת כל העטרה. ועי' שו"ת נו"ב מהדו"ת סי' כג שר"ל שכשהאבר הוא בין השפיות הוא נושק בפתח הפרוזדור

גם לדעת הנו"ב המיקל וסובר שהעראה היא הכנסת עטרה עד הפרוזדור, האשה לא יכולה להגדיר במדויק עד היכן נכנס השמש. לא ניתן לסמוך על כך ע"מ להתיר איסור דאורייתא.

ב. מסורת הכהונה במשפחה

הפתח היחיד שנלענ"ד להתירם הוא בגלל שאביו בעל תשובה. לדבריו הם משפחה אלג'ראית שלא שמרה מצוות, אם כי שמרה מסורת, שהיגרה לצרפת. סבתו אם אביו התנהגה באלג'ר כמנהג החברה הצרפתית, שהיהודים היו חלק ממנה. אביו חזר בתשובה בגיל מבוגר. גם אמו לא שמרה מצוות בצעירותה, אם כי אין לדעת עד היכן הרחיקה לכת, והחתן ביקש לשמור על כבוד אמו ולא לתחקר אותה. יש אפוא מקום לפקפק בכהונתו של האב.

מכיון שאמו של האב חייתה כחילונית בתרבות הצרפתית, שהיתה ידועה מקדמת דנא במתירנותה, סביר להניח שסבתו לא שמרה על צניעותה, ובאה במגע עם נוכרים, שהם רוב החברה, והתחללה ע"י ביאת נוכרים, וא"כ גם אביו חלל ואינו כהן.

ומכיון שהכהנים בימינו הם רק כהני חזקה, כאשר יש ערעור חמור על חזקתם פקעה כהונתם.

וכאן ניתן לצרף כסניפים נוספים את הספקות הנוספים, האם אמו כשרה לכהונה, והאם ההעראה של הגוי היתה

תורה פושטו מיד.

הרא"ש במס' נדה הל' כלאי בגדים ס"ס ו חולק עליו:

אם אדם רואה כלאים בבגדי חבירו והלובש כלאים אינו יודע אין לומר לו בשוק עד שיגיע לביתו דמשום כבוד הבריות ישתוק ולא יפרישנו משוגג.

ופירש מרן הרא"ה קוק (בהסכמה לקונטרס "שם משמעון" להר"ש הלפרין) שמחלוקתם תלויה בקשר שבין מצות ערבות למצות תוכחה, מה הסיבה ומה התוצאה, האם מצות תוכחה יוצרת את הערבות וכשהוא פטור ממצות תוכחה בשב ואל תעשה אין ערבות, או שהערבות יוצרת את התוכחה. ולדין מכיון שאביו עובר בקו"ע גם הוא עובר עבירה מדין ערב בקו"ע, ולא נפטר ממצות תוכחה בשב ואל תעשה.

לפי הסבר זה נלענ"ד שהדבר תלוי בפירוש הפסוק בתורה: "הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא" מהו החטא? אונקלוס תרגם: "ולא תקביל על זיליה חובא".

ובעקבותיו פירש הרמב"ן:

'ולא תשא עליו חטא' שיהיה עליך אשם כאשר יחטא ולא הוכחת אותו. ולזה יטה לשון אונקלוס שלא תקבל אתה עונש בחטא שלו.

ר"ל יש קשר בין הערבות לבין התוכחה. אך ניתן לפרש קשר זה בשני אופנים: א. שאם לא תוכיח את עמיתך אתה תישא את חטאו. כלומר מצות תוכחה היא היוצרת את הערבות (כדעת הרא"ש). ב. להיפך, שבגלל שאתה ערב לעמיתך ונושא את חטאו עליך להוכיחו (כדעת הרמב"ם).

יונתן (כידוע זהו תרגום ירושלמי) תרגם: "בְּרַם אִין מִיבְּהִית לָא תְקַבְּלוֹן מְטוּלְתִיהָ חוּבָא". ובעברית: גם אם הוא מתבייש לא

די בכך שהוא נחשב ככהן כדי לסלק את חשש המחלוקת ואין שום נדנוד עבירה אם אינו כהן. הבעיה החמורה יותר היא נשיאת כפים. ראה תוספות (שבת קיח ע"ב ד"ה אילו היו):

לא ידע ר"י מה איסור יש בזר העולה לדוכן אם לא משום ברכה לבטלה, שלכהניס אמרה תורה לברך את ישראל.

אם הבן לא יספר לאביו על נימוקי הפסיקה שמתירה לו לשאת את כלתו, ע"י פסילת כהונתו, הוא יבטל את מצות אפרושי מאיסורא שהיא בעצם מצות "הוכח תוכיח את עמיתך" בשב ואל תעשה. אך משום כבוד הבריות של פגיעה קשה בכבוד המשפחה, אם יודע לכל שכהונתו מחוללת (מפני שאמו מחוללת), הוא רשאי להימנע בשב ואל תעשה מלספר את האמת.

אך האב הרי עובר על איסור ברכה לבטלה בקום ועשה. וכיצד הוא לא מונע את אביו מלעבור על לא תשא בקו"ע?

ד. מחלוקת הרמב"ם והרא"ש

הדבר תלוי במחלוקת הרמב"ם והרא"ש. דעת הרמב"ם בהלכות כלאים (פ"י הכ"ט): הרואה כלאים של תורה על חבירו אפילו היה מהלך בשוק קופץ לו וקודעו עליו מיד, ואפילו היה רבו שלמדו חכמה, שאין כבוד הבריות זוחה איסור לא תעשה המפורש בתורה... אבל דבר שאיסורו מדבריהם הרי הוא נדחה מפני כבוד הבריות בכל מקום, ואף על פי שכתוב בתורה לא תסור מן הדבר הרי לאו זה נדחה מפני כבוד הבריות, לפיכך אם היה עליו שעטנז של דבריהם אינו קודעו עליו בשוק ואינו פושטו בשוק עד שמגיע לביתו ואם היה של

ונראה אולי לומר שהלובש כלאים בשוגג אם ייודע לו שעובר עבירה הוא לא מצטער על שהצילו אותו מהעבירה ואינו מתבייש בכך. אך במקום שהוא מתבייש יתכן שגם הרמב"ם יודה שאין לקפוץ ולקורעו מעליו. והרא"ש סובר שכל אדם מתבייש בקריעת בגדיו, גם כשמקיים מצוה, אלא שהמצוה מחייבת אותו להתגבר על כלימתו ולקיים מצוה.

[ולכאורה הרא"ש הולך לשיטתו בב"מ פ"ב ס' כ' כא בזקן ואינה לפי כבודו:]

ויראה לי כיון שפטרה תורה את הזקן שאין לו לזלזל בכבודו, איסור הוא לגבי ידידה שמזלזל לכבוד תורה במקום שאין חייב. ומשום ספק ממון חבירו אם הוא מחויב בו לא יזלזל בספק איסור. והחכם שבא לעשות לפנים משורת הדין יותר מממונו ויעשה כמו שעשה רבי ישמעאל ב"ד יוסי, אבל אין לו רשות לזלזל בכבודו. כלומר לזלזל בכבוד האדם בשעת קיום מצוה נחשב זלזול. אלא שאדם פשוט, שזו דרכו בהרמת משאות ברה"ק, אינו מזדלזל בכך, אך זקן שאינה לפי כבודו מזדלזל בכך ואל לו להזדלזל גם לצורך מצות השבת אבידה.

אך מהרמב"ם בהל' גזילה ואבידה (פ"א ה"ג) משמע שחולק:

מצא שק או קופה אם היה חכם או זקן מכובד שאין דרכו ליטול כלים אלו ביזו אינו חייב להטפל בהן ומשמע שרשאי להיטפל בה כי זקן המקיים מצוה זהו כבודו ואין בכך זלזול בכבודו.

אמנם מהרא"ש אין ראיה שהרי בברכות (יט ע"ב) היתה הו"א ללמוד את ההלכה שכבוד הבריות דוחה מצוה מהלימוד

תקבלו בשבילו חטא. כלומר, חובת תוכחה קיימת בכל מצב, גם אם עמיתך מתבייש. אם לא תוכיחו אתה חוטא. ר"ל, אינך פטור מלהוכיחו גם במקום הלבנת פנים, משום כבוד הבריות, כי אתה נחשב חוטא בקום ועשה ולא פטרה התורה משום כבוד הבריות רק בשב ואל תעשה ולא בקום ועשה.

אולם רש"י פירש להפך: "ולא תשא עליו חטא – לא תלבין את פניו ברבים".

ומקורו בערכין (טז ע"ב) "הוכיחו ולא קבל מנין שיחזור ויוכיחנו? תלמוד לומר: תוכיח, מכל מקום; יכול אפי' משתנים פניו (מפני הבושה)? ת"ל: לא תשא עליו חטא". ויתכן שזו מחלוקת בבלי וירושלמי. כלומר, הרא"ש סובר כבבלי והרמב"ם כירושלמי. אך באמת הרמב"ם סובר כבבלי ומביאו להלכה. אלא שלדעתו גם הבבלי סובר שרק בתחילת התוכחה צריכה להתחשב בכבוד הבריות אך בהמשכה אין להתחשב בה. ראה רמב"ם (הל' דעות פ"ו ה"ח):

המוכיח את חבירו תחלה לא ידבר לו קשות עד שיכלימונו שנאמר ולא תשא עליו חטא, כך אמרו חכמים יכול אתה מוכיחו ופניו משתנות ת"ל ולא תשא עליו חטא, מכאן שאסור לאדם להכלים את ישראל וכל שכן ברבים... במה דברים אמורים בדברים שבין אדם לחבירו, אבל בדברי שמים אם לא חזר בו בסתר מכלימין אותו ברבים ומפרסמים חטאו ומחרפים אותו בפניו ומבזין ומקללין אותו עד שיחזור למוטב כמו שעשו כל הנביאים בישראל.

אולם כל זאת לאחר שהוכיחו בצינעה ולא קיבל שאז יש להוכיחו גם בפרהסיא. וק' ממש"כ בהל' כלאים "קופץ לו וקודעו עליו מיד" וכתבו המפרשים שאפילו בשוגג.

מצוה להוכיח בנחת. וצ"ע איך להגדיר את הדין שלפנינו, כדחוף, או כסובל זמן. מכיון שבכל ברכה לבטלה האב עובר על איסור יש דחיפות במניעה.

ור' שם שהבאנו את דעת הצפנת פענח שלא אמר הרמב"ם שחייב לקפוץ ולקרוע מיד, אלא בכלאים ולא בעבירות אחרות. כי הרמב"ם לשיטתו שם בסוף הל' כלאים שהמלביש את חברו כלאים עובר כמי ששובש כלאים בעצמו. ולכן הוא חייב גם למנוע מחברו ללבוש כלאים, כאילו הוא עצמו לובש כלאים. והרא"ש לשיטתו שהמלביש את חברו אינו עובר כאילו לובש בעצמו.

ומכיון שניתן לפרש כך את הרמב"ם הוא יכול אולי לסמוך על פירוש זה ולהימנע מלספר לאביו.

ו. חשש ברכה לבטלה

אם נניח שברכה לבטלה היא רק איסור דרבנן בלא"ה אין צורך להפריש את האב מאיסור, כי איסור דרבנן נדחה מפני כבוד הבריות כמבואר בברכות (כ ע"א) וברמב"ם הנ"ל. אולם דווקא הרמב"ם, הסובר שחייב למחות בגלל שהאב עובר בקו"ע, סובר שברכה לבטלה אסורה **מהתורה** משום "לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא" (פ"א מה' ברכות ה"ז והל' שבועות פ"ב) ואילו מהרא"ש בר"ה (פ"ד סי' ז) משמע שאינו עובר אלא מדרבנן (ראה הגהות אשרי שם) וא"כ תלויים אנו במחלוקת אחרת בין הרמב"ם והרא"ש, לדעת הרמב"ם הוא חייב להפריש את אביו, משום שהוא עובר באיסור דאורייתא בקו"ע, לדעת הרא"ש אינו חייב הן משום שהוא בשב ואל תעשה והן משום שהוא איסור דרבנן.

והתעלמת... פעמים שאתה מתעלם, כגון זקן ואינה לפי כבודו, והגמ' דחתה דלא ילפינן איסורא מממונא. ר"ל במצוות שבין אדם לחבירו מדובר ביחסים שבין אדם לאדם, מאי חזית שאדם אחד יזלזל בכבודו למען אדם אחר? כבוד שניהם שווה ואין הצדקה לכך שהאחד יזלזל בעצמו למען זולתו. אך במצוות שבין אדם למקום עצם העיסוק בכבוד שמים הוא כבודו של האדם. וא"כ אין הכרח לומר שהרא"ש הולך לשיטתו.]

יתכן לומר ששורש מחלוקתם של הרמב"ם והרא"ש הוא האם קיום מצוה שכרוך בזלזול באדם הוא בכ"ז זלזול, או שאינו זלזול כלל, אלא אדרבה יש בו כבוד. וצ"ע.

נמצא א"כ שלדעת הרמב"ם, מכיון שהאב עובר בקו"ע, על הבן להפרישו מאיסור, למרות שהדבר פוגע בכבוד המשפחה. כי אין עצה ואין תבונה נגד ה'. אך לדעת הרא"ש, מכיון שהאב עובר בשוגג, הבן יכול לשתוק, כי הוא מבטל את מצות תוכחה בשב ואל תעשה, למרות שהאב עובר בקו"ע.

ה. הלכה למעשה בהפרשת אביו

בשו"ע יו"ד סי' שג פוסק המחבר כרמב"ם והרמ"א כרא"ש. ומכיון שהשואל הוא ספרדי, לכאורה, עליו לנהוג כדברי המחבר ולהפריש את אביו מאיסור, גם במקום כבוד הבריות. עם זאת יתכן לפרש את הרמב"ם בדרך שונה.

בספרנו באהלה של תורה ח"ב סי' כב עמדנו על הסתירה ברמב"ם בין הל' כלאים להל' דעות ותירצנו שבהל' כלאים מדובר בבעיה דחופה, כל רגע ורגע השובש עובר על איסור כלאים. לכן אין ברירה אלא לקפוץ מיד ולקורעם מעליו. אך כשיש זמן,

מודע לכך שאינו כהן, היה מתכוין להחזיר את הסלעים בתור השבת גזלה). וגם אם לא נהג עד כה להחזיר אפשר ללמדו לנהוג כך, כמנהג כהנים רבים, מבלי לפרט לו מדוע ראוי שינהג כך.

אולם בשאלה זו של כהן שנמצא חלל הפודה את הבכור נחלקו הפוסקים. בפתחי תשובה (יו"ד שם) בשם יד אליהו כתב: אחד שהחזיק עצמו לכהן ונתברר שהוא בן גרושה צ"ע אם צריכים לחזור ולפדות ולכן א"צ הכהן לחזור הדמים. הדבר תלוי במחלוקת במכות דף י"א אם מתה כהונה או בטלה כהונה, לעניין חזרת רוצח מעיר מקלט בכה"ג שנפסל מכהונתו. וה"ה פדיון הבן, שאף הוא אינו עבודה במקדש. אם מתה כהונה הוא פסול רק מכאן ולהבא. אך אם בטלה כהונה הוא פסול למפרע. ויש הפוסלים אותו בוודאות גם למפרע (באר יצחק חיו"ד סי' כה, ע"ש שהוכיח כן מבכורות מז' ב כהן שמת).

אלא שיש להסתפק מהו הגדר של כהן שנודע שהוא חלל. בגמ' קידושין סו משמע שנפסל בעדים. אך כאן רק הבן יכול לפסולו וחוק ממנו אף אחד לא יודע שהוא פסול. יתכן שאין זה ככהן שנודע שהוא חלל, והוא יכול להמשיך בעבודתו גם הלאה, בפרט לדעת הרמב"ם המכשיר בדיעבד עבודה שעבד כהן, שנודע שהוא חלל, גם אחרי שנודע שהוא פסול (ר' רמב"ם ב"מ פ"ו ה"י). אך באמת שאלה זו נוגעת לעצם מעמד הכהונה בזה"ז, שהכהנים אינם מיוחסים אלא רק מוחזקים, וקשה כיצד הם מברכים על נשיאות כפיים ופודים את הבכורות? ובפרט קשה לפוטרים מטעם ספק זה נתינת תרומה לבהמת כהן וכן נתינת מעשר ראשון ללוי כי הם סוברים שמכיון שהכהנים והלויים אינם ודאיים הממע"ה ופוטרים

ומכיון שכל נושא עומד בפנ"ע ואין קשר בין שיטת הרמב"ם בכלאים לבין שיטתו באיסור "לא תשא", וכן הרא"ש, אפשר לעשות ס"ס, ספק אם יכול להימנע בשב ואל תעשה, ואת"ל שחייב, אולי איסור ברכה לבטלה אינו אלא מדרבנן, ואיסור דרבנן נדחה מפני כבוד הבריות גם בקום ועשה, לכן הוא יכול להימנע מלהודיע לאביו.

אך כאמור, מכיון שהוא ספרדי עליו לנהוג כד' הרמב"ם שברכה לבטלה היא איסור תורה, ועליו להפריש את אביו מאיסור. אלא א"כ נפרש את הרמב"ם כמו הרוגאצ'ובי שרק בכלאים חובה לקרוע את הבגד ולא להתחשב בכבוד הבריות. אך באיסורים אחרים שיש בהם בעיה של כבוד הבריות שב ואל תעשה עדיף.

בעיה אחרת היא פדיוה"ב, שמכשילים את אבי הבכור והבכור בכך שהוא לא נפדה. אמנם גם כאן אפ"ל שמצות פדיוה"ב מתבטלת רק בשב ואל תעשה ומשום כבוד הבריות אנו רשאים להשאיר את הבן לא פדוי ואין בכך אלא שב ואל תעשה. אלא שהכהן עושה זאת בקו"ע, הוא עושה מעשה פדיון שאינו פדיון כלל, וגם כאן הברכה לבטלה.

והכשלה חמורה לא פחות היא שאם הכהן הפודה יקבל ה' סלעים מאבי הבן הוא גוזל אותו בקו"ע. אמנם אם יקבל את הסלעים במתנה ע"מ להחזיר, כפי שהרבה כהנים נוהגים, אולי לא יעבור על איסור גזל. (ר' שו"ת יד אליהו סי' לז הו"ד בפ"ת סי' שה ס"ק ה דמסתמא לא שביק איניש היתרא ואכיל איסורא ובודאי כשהחזיר הסלעים לאבי הבן לא כיוון ליתן לו אותם במתנה, והוא יאכל גזל, אלא החזיר לו מן הסתם בתורת השבת גזלה. וגם אם אינו מודע לכך אנו אומדים את דעתו אילו היה

יפדה. כי מאחר ויש משפחות כהונה שיש בידיהן מגילות יוחסין, עדיף שהם יפדו. ומכיון שמצוה זו נדירה, ומתקיימת רק בחוג המשפחה, ויש כהנים הנחשבים מיוחסים, אין בכך הלבנת פנים אם לא יפדה.

לסיכום, מאחר שבכל הנושאים הנ"ל יש ספקות וספקי ספקות נראה ששב ואל תעשה עדיף. ואפילו לדעת הרמב"ם שברכה לבטלה מה"ת ויתכן שחייב לאפרושי מאיסורא גם כשהדבר פוגע בכבוד האדם, מכיון שלדעתו סד"א לחומרא הוא רק מדרבנן וכבוד הבריות דוחה איסור דרבנן, עדיף שיהיה פיקח וישתוק.

מלתת להם מתנות. ובכ"ז הכהנים נושאים כפיים ופודים בכורות בברכה. כי הם מחזיקים את עצמם ככהנים (ר' חזו"א שביעית סי' ה אות יב שהיו גם כהנים שהחזיקו את עצמם ככהנים באלימות ואין כוח ביד בי"ד להפרישם והם זורעם משתקעים בכהונה. וצ"ע מדוע לא הפרישום? וצ"ל שמפני המחלוקת הניחום על טעותם ולא מיחו בהם. ויתכן שסברו שברכה לבטלה אסורה רק מדרבנן וגם מדובר בשב ואל תעשה).

אם כי דווקא לעניין פדיוה"ב יכול הבן להמליץ לאביו שיימנע מלפדות בכורות, מבלי לנמק לו את הסיבה האמיתית. אלא ששמע מת"ח חשובים שלא כדאי שכל כהן

סימן כא

גיורת לכהן

להיפרד ממנה, ועם כל הכאב והשבר המשפחתי "אין עצה ואין תבונה נגד ה'". יתרה מזו, כיון שנישואים אלו אסורים יש להקדים ולהקשות על עצם התוקף ההלכתי של הגיור. שהרי הגיור מותנה בהתחייבות כנה של הגר לקבל עליו עול מצוות, אך במקרה שלפנינו אנן סהדי שהגיורת לא היתה מוכנה לקבל על עצמה איסור גמור זה, שמחלל את הכהן ואת זרעו. אלא שכבר ידועה תשובתו של הגאון ר' חיים עוזר (שו"ת אחיעזר ח"ג סי' כו), שהתיר גיור לאשה החפצה להנשא לכהן, אם היא מקבלת עליה את שאר המצוות בשלמות. וזאת משום שבעקרון הגיורת מוכנה לקבל עליה תרי"ג מצוות, ורק מצוה זו קשה לה ואינה יכולה לקיימה והרי היא כמומרת לתיאבון למצוה זו. רק שיקול מעין זה נותן

שאלה

כהן נשא גויה בנישואין אזרחיים ולאחר זמן חזר בתשובה, וגם אשתו התגיירה ומקיימת מצוות כהלכה. אך אינם יכולים להיפרד כי נפשם קשורה זו בזו, וגם יש להם ילדים משותפים. ועתה הם רוצים להינשא כדת משה וישראל. מה הדין?

א. איסור גיורת לכהן

ראשית, חובה עלינו להבהיר שגיורת אסורה לכהן באיסור גמור כפי ששנינו במסכת קידושין (סט ע"א), או משום שיש לה דין זונה (למרות שלא זינתה בפועל) או משום שנאמר "כי אם בתולות מזרע ישראל". ומשום כך אין לנו דרך להתיר לו לשאת אותה לאשה, אלא חובה עליו